

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Факультет плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Кафедра плодівництва і виноградарства

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ І ПРОГРАМА
науково-асистентської практики**

**(для здобувачів третього освітнього-наукового рівня
«Доктор філософії» зі спеціальності 203 Садівництво і
виноградарство**

Умань – 2020

Заморський В.В., Яковенко Р.В. Методичні рекомендації і програма науково-асистентської практики (для здобувачів освітнього ступеня «Доктор філософії» зі спеціальності 203 «Садівництво і виноградарство»). Умань, УНУС, 2020. 16 с.

Рецензент: завідувач кафедри овочівництва, доктор с.-г. наук, професор, член-кореспондент Академії АН України Улянич О.І.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри плодівництва і виноградарства (протокол № 13 від 31 серпня 2020 року).

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодівництва, екології та захисту рослин Уманського національного університету садівництва (протокол № 1 від 3 вересня 2020 року).

© Уманський НУС, 2020
© Заморський В.В., Яковенко Р.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Організація практики	6
2. Структура науково-асистентської практики	8
3. Зміст науково-асистентської практики	11
4. Індивідуальне завдання	12
5. Оформлення результатів науково-асистентської практики, підведення підсумків, оцінювання практикантів.....	12
5.1 Зміст звіту з науково-асистентської практики	13
5.2 Схема нарахування балів.....	14
5.3 Шкала оцінювання: національна та ECTS	14
Рекомендована література.....	15
ДОДАТОК.....	16

ВСТУП

Метою науково-асистентської практики є поглиблення і закріплення знань здобувачів наукового ступеня доктора філософії з питань організації і форм здійснення освітнього процесу викладання дисциплін у сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих і практичних дисциплін.

Предметом науково-асистентської практики виступають окремі дисципліни фундаментального або професійного і практичного циклу навчального плану, що відповідає напрямку наукового пошуку докторів філософії та узгоджується з темою дисертаційної роботи.

Основними завданнями науково-асистентської практики є:

- набуття теоретичних знань та практичних умінь і навичок, необхідних для роботи викладачем вищого навчального закладу, зокрема умінь і навичок навчальної, методичної та організаційно-виховної роботи зі студентами;
- освоєння різноманітних методів, прийомів, форм роботи, сучасних технічних засобів навчання тощо.
- поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання за фаховими та педагогічними дисциплінами, їх практичне застосування в навчально-виховній роботі вищої школи;
- розширення та поглиблення професійної підготовки, придбання педагогічних якостей викладача;
- вироблення умінь планування навчальної роботи з урахуванням умов конкретного навчального закладу;
- підготовка та проведення занять різних типів із застосуванням різноманітних форм організації освітнього процесу, прийомів і методів навчання, спрямованих на активізацію роботи студентів;
- організація навчальної діяльності студентів на заняттях;
- виконання освітніх, організаційно-виховних і розвиваючих функцій контролю в навчанні;
- правильне використання умінь і навичок для оцінки знань студентів;
- вироблення умінь аналізу і самоаналізу проведеного заняття;
- вивчення практикантами передового педагогічного досвіду, використання отриманих знань для самостійної навчально-виховної роботи зі студентами;
- формування у практикантів стійкого інтересу до обраної професії, їх стимулювання до вивчення спеціальних та педагогічних дисциплін, необхідних для роботи;
- визначення професійної придатності практиканта до роботи викладачем вищої школи.

Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що

передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Системне розуміння напряму підготовки та володіння методами наукових досліджень в області садівництва та виноградарства.

Загальні компетентності:

1. Обізнаність та розуміння філософських засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку науки в умовах глобалізації.
2. Володіння загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосування здобутих знань у науковій та педагогічній діяльності.
3. Генерування нових ідей (креативність), абстрактне мислення, вміння реагувати на виникнення нових умов та ситуацій.
4. Здатність до розвитку і вдосконалення педагогічної майстерності, педагогічної техніки, професійних вмінь викладача вищої школи.
5. Досконале володіння українською та іноземними мовами з метою здійснення наукової комунікації, міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів.
6. Здатність працювати в міжнародному контексті.
7. Здатність розробляти та управляти проектами.
8. Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо.

Фахові компетентності:

1. Вміння створювати та інтерпретувати нові знання зі спеціальності садівництво та виноградарство.
2. Демонструвати предметну та сучасну базу знань дослідницької діяльності.
3. Концептуалізація, проектування, застосування та оцінювання предметного проекту дослідження.
4. Демонструвати детальне розуміння великої кількості сучасних технік (технологій, в т. ч. інформаційно-комп'ютерних програм) дослідження.
5. Ефективно керувати відповідними питаннями виробництва у галузі Садівництва та виноградарства.
6. Ефективно керувати дослідницькою, управлінською та викладацькою роботою.
7. Аргументувати та захищати теоретичну позицію на основі емпіричної роботи.
8. Знання ресурсів, доступних для дослідження у спеціальній і суміжній областях.
9. Розуміння, здатність поширювати та застосовувати на практиці принципи загально-освітніх та фахових дисциплін в галузі садівництва та виноградарства.
10. Набуття навичок роботи в складі міжнародних науково-дослідних груп,

у тому числі в рамках грантових програм.

Програмні результати навчання:

1. Демонструвати системний науковий світогляд, дотримуватися професійної етики та розширювати загальний культурний кругозір.
2. Аналізувати виробничо-дослідні проблеми та процеси, використовувати на практиці методи природничо-наукових та фахових дисциплін в різноманітних видах своєї професійної діяльності з садівництва та виноградарства.
3. Досконало володіти загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосовувати її у науковій та педагогічній діяльності.
4. Оцінювати, обробляти та проаналізувати отриману інформацію.
5. Досягнення ефективного ділового спілкування й ефективної діяльності на виробництві, дотримуючись принципів професійної етики, використовуючи соціологічні, психологічні методи. Забезпечувати сприятливий психологічний клімат в колективі.
6. Створювати і проводити роз'яснювальну роботу щодо безпечних умов праці.
7. Задовольняти критерії особистого інтелектуального та професійного рівня.
8. Аналізувати результати різних аспектів професійної діяльності.
9. Презентувати та обговорювати результати наукової роботи українською та іноземною мовами в усній та письмовій формі, повністю розуміти іншомовні наукові тексти зі спеціальності.
10. Накопичувати знання і навички з різних аспектів професійної діяльності, збагачувати свій інтелект шляхом самоосвіти.
11. Здійснювати професійну діяльність у всіх її видах, вміння логічно і послідовно доводити інформацію під час професійного та соціально-побутового спілкування.
12. Володіти методами і формами організації і проведення навчально-методичної роботи, вдосконалювати педагогічну майстерність.
13. Виконання пошукової роботи з предмету діяльності, спираючись на особистий інтелектуальний рівень, з урахуванням сучасних технологій.
14. Вдосконалювати мовленнєву компетентність, спираючись на комунікативні здібності, здійснювати всі види професійної діяльності з урахуванням соціального, правового, економічного аспектів існування суспільства.
15. Досягнення рівня точності під час польових і лабораторних досліджень.
16. Інтеграція, модифікація та удосконалення умінь і навичок у професійній, науковій і педагогічній діяльності.
17. Визначати можливості для підприємницької діяльності.

1. Організація практики

Базою для проходження практики є кафедра плодівництва і виноградарства Уманського національного університету садівництва. Загальне організаційне, навчально-методичне та наукове керівництво науково-

асистентською практикою здійснюють завідувач кафедри плодівництва і виноградарства та деканат факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин. Безпосереднім керівником науково-асистентської практики є науковий керівник здобувача наукового ступеня доктора філософії.

У перший день практики проводиться настановне заняття, на якому аспірантам повідомляють мету і завдання практики, її тривалість, види і форми викладацької діяльності аспірантів, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи.

По закінченню практики аспіранти повинні подати звітну документацію.

Керівництво викладацькою практикою покладається на наукового керівника аспіранта. Для проходження практики аспірант разом з керівником вибирають навчальну дисципліну для проведення занять.

Графік роботи аспірантів складається відповідно до розкладу навчальних дисциплін за погодженням з професорсько-викладацьким складом кафедри.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, здобувачі наукового ступеня доктора філософії мають набути теоретичних знань і практичних умінь та навичок щодо:

– продукту діяльності – систематизації інформації в межах обраної дисципліни за окремими темами згідно з робочою програмою курсу у вигляді опорних конспектів лекційних занять та методичних розробок для проведення практичних або семінарських занять;

– процедури діяльності – способу передачі інформації студентській аудиторії через проведення лекційних та практичних (або семінарських) занять згідно графіку освітнього процесу та розробки комплексу навчально-методичного забезпечення відповідної дисципліни, включаючи організацію самостійної роботи студентів.

Таким чином, під час проходження науково-асистентської практики здобувачів наукового ступеня доктора філософії відбувається відпрацювання практичних умінь і навичок здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення і проведення лекційних, семінарських, практичних занять, організації самостійної роботи студентів.

Вибір дисципліни, з якої відбуватиметься науково-асистентська практика, здійснюється заздалегідь, відповідно до напрямку наукових пошуків здобувачів наукового ступеня доктора філософії та у межах тематики дисертаційної роботи.

Аспірант-практикант зобов'язаний розпочати і завершити практику у визначений термін. Під час практики аспірант зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього розпорядку. Аспірант повинен якісно виконувати роботу,

передбачену програмою викладацької практики. Аспірант повинен підготувати всі необхідні звітні документи згідно вимог і відзвітуватись за виконану роботу.

2. Структура науково-асистентської практики

Під час проходження науково-асистентської практики передбачається проведення практикантом таких видів науково-педагогічної діяльності.

Організаційна робота:

- проведення консультацій з керівником практики з організаційних питань;

- ознайомлення зі специфікою роботи та організацією освітнього процесу у вищому навчальному закладі;

- ознайомлення з документацією, що ведеться у ВНЗ (Статутом вищого навчального закладу, індивідуальним планом роботи викладача, планами роботи вченої ради факультету та вченої ради університету, планом роботи кафедри, планом виховної роботи на факультеті, журналом академічної групи тощо) та з освітніми стандартами (Законом України «Про вищу освіту», Положенням про державний вищий навчальний заклад, Положенням про організацію навчально-виховної роботи у ВНЗ, Положенням про організацію освітнього процесу у ВНЗ, Положенням про освітні ступені (ступеневу освіту), освітньо-кваліфікаційною характеристикою спеціальності, робочими програмами навчальних дисциплін).

Навчальна робота:

- відвідання занять різних типів (лекційного, семінарського та практичного), що проводять викладачі кафедри;

- спостереження та аналіз різних форм навчання у вищій школі;

- розробка роздаткового матеріалу (у формі тестових завдань) для письмового опитування студентів за визначеною керівником практики темою, проведення опитування за розробленими матеріалами та оцінка його результатів;

- виконання індивідуального завдання;

- проведення інших форм навчальної роботи (організація самостійної роботи студентів, консультацій тощо);

- проведення самоаналізу та самооцінки проведеної навчальної роботи.

Методична робота:

- опрацювання наукової та педагогічної літератури, самоосвіта;

- вивчення досвіду роботи викладачів вищого навчального закладу;

- проведення консультацій з керівником практики, участь у роботі науково-методичних семінарів.

Виховна робота:

- ознайомлення з планом роботи куратора академічної групи та складання на його основі свого плану, його обговорення;

- знайомство з академічною групою;

- відвідування виховних заходів, кураторських годин;

- активна участь у всій організаційно-виховній роботі групи та факультету;

- проведення індивідуальної роботи зі студентами;
- участь у профорієнтаційній роботі кафедри.

Науково-дослідна робота:

- ознайомлення з планом наукової роботи кафедри;
- участь у роботі студентського наукового гуртку кафедри;
- проведення елементів експериментального дослідження за темою дисертаційної роботи;

Під час проходження науково-асистентської практики здобувач наукового ступеня доктора філософії зобов'язаний:

- отримати необхідну документацію і проконсультуватися з керівником щодо її оформлення;
- своєчасно прибути на базу практики і розпочати виконання її завдань;
- ознайомитися і дотримуватися режиму роботи вищого навчального закладу і кафедри екології та безпеки життєдіяльності та кафедри геодезії, картографії і кадастру, що є базою практики;
- дотримуватись правил техніки безпеки на базі практики;
- виявляти вихованість, етичну поведінку, культуру спілкування, ввічливість, професіоналізм;
- відповідально відноситися до виконання поставлених перед практикантом керівником науково-асистентської практики завдань;
- виконати всі обов'язкові види педагогічної діяльності, проявивши при цьому свої професійні знання та навички;
- відповідати за виконану під час проходження науково-асистентської практики роботу;
- написати звіт про виконану роботу.

В обов'язки керівника практики входить:

- постановка завдання перед практикантом;
- допомога здобувачу наукового ступеня доктора філософії (у формі консультацій та методичних рекомендацій) при підготовці всіх видів занять та методичних розробок.
- перед початком практики перевірити готовність бази практики;
- провести інструктаж практикантів з питань техніки безпеки та охорони праці;
- забезпечити практикантів необхідними документами для виконання програми і завдань практики;
- забезпечувати проходження практики на високому рівні відповідно до програми, контролювати забезпечення нормальних умов праці;
- здійснювати методичне керівництво виконанням здобувачами наукового ступеня доктора філософії програми практики та індивідуального завдання;
- надавати методичну допомогу практикантам щодо розробки планів проведення навчальних занять та інших заходів;
- надавати практикантам консультації з питань проходження науково-асистентської практики, виконання індивідуальних завдань та оформлення звіту;
- контролювати виконання практикантом усіх перерахованих вище видів науково-педагогічної діяльності (обов'язковою є присутність викладача при

проведенні практикантом занять);

–аналізувати й оцінювати подану практикантами документацію про проходження науково-асистентської практики;

Обов'язком бази практики є створення умов та можливостей для повноцінного виконання практикантом поставленого перед ним завдання;

Результатом проходження практикантом науково-асистентської практики є:

–набуття професійних навичок майбутнього викладача дисциплін циклу професійної підготовки різних освітніх ступенів спеціальності 203

«Садівництво і виноградарство» у вищій школі;

–формування професійних умінь та навичок, необхідних для успішної роботи у вищій школі;

–практичне засвоєння методики викладання дисциплін циклу професійної підготовки різних освітніх ступенів спеціальності 203 «Садівництво і виноградарство» у вищій школі та набуття практичного досвіду;

–спостереження та переймання досвіду роботи наукового керівника науково-асистентської практики.

3. Зміст науково-асистентської практики

Практика здобувачів наукового ступеня доктора філософії проходить у 3 етапи:

Перший етап – ознайомчий. Ознайомлення з базою практики, аналіз науково-методичної бази викладацької діяльності кафедри плодівництва і виноградарства. Загальне ознайомлення з діяльністю кафедри плодівництва і виноградарства, їх кадровим складом, посадовими обов'язками співробітників, планами роботи, основною документацією. Вивчення правил внутрішнього трудового розпорядку і режиму роботи кафедри плодівництва і виноградарства. Формування уявлень про сутність викладацької роботи у вищому навчальному закладі. Ознайомлення із сучасним рівнем педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі. Вивчення робочих програм навчальних дисциплін, що викладаються кафедрою плодівництва і виноградарства.

Другий етап – основний. Участь у викладацькій діяльності кафедри плодівництва і виноградарства; участь в організаційно-виховній роботі зі студентами. Ознайомлення з конкретними темами лекційних, практичних і семінарських занять навчальних дисциплін, закріплених за кафедрою, що викладаються в поточному семестрі. Відвідування занять провідних викладачів кафедри плодівництва і виноградарства. Опанування передових технологій викладацької діяльності. Формування і розвиток навичок педагогічного спілкування з викладачами та студентами. Керівництво навчальною діяльністю студентського колективу; формування вмінь професійно реагувати на зміну обставин, самостійно приймати рішення і бути за них відповідальним. Застосування різних видів, форм і ефективних методів організаційно- виховної роботи зі студентами. Вивчення психологічного клімату у студентському колективі, індивідуальних психологічних особливостей окремих студентів.

Третій етап – підсумковий. Аналіз ефективності викладацької діяльності.

Здобувачі наукового ступеня доктора філософії готують звітну документацію, яку захищають на заліку. Можливе залучення практикантів до різних форм контролю знань студентів. Участь в обговоренні відкритих навчальних занять викладачів кафедр екології та безпеки життєдіяльності та геодезії, картографії і кадастру.

4. Оформлення результатів науково-асистентської практики, підведення підсумків, оцінювання практикантів

Після закінчення терміну практики здобувачі наукового ступеня доктора філософії звітують при складанні заліку про виконання її програми. Загальна форма такої звітності – подання письмового звіту та подальший захист. Зразок оформлення титульної сторінки звіту надано у додатку.

Письмовий звіт за результатами практики подається в установленний термін (протягом тижня після її закінчення) керівнику практики.

У звіті практикант зазначає характер і обсяг виконаних завдань, викладає результати своєї педагогічної діяльності.

Здобувачі наукового ступеня доктора філософії можуть подати свої пропозиції щодо вдосконалення проведення науково-асистентської практики та обґрунтувати їх доцільність.

Підсумкова оцінка роботи під час науково-асистентської практики залежить від оцінки його педагогічної діяльності, якості виконання письмового звіту та своєчасності подання необхідних документів.

Підсумками науково-асистентської практики є складання заліку.

4.1 Зміст звіту з науково-асистентської практики

1. Титульний аркуш (додаток).
2. Проведення п'яти практичних або семінарських занять (основні складові: назва.

Висновки щодо проходження практики (період проведення практики, за яким викладачем та дисциплінами був закріплений практикант, які були проведені аудиторні заняття зі студентами (тема, дата, час, аудиторія).

4.2 Схема нарахування балів

Вид роботи	Кількість балів
Розробка трьох лекцій, підготовка та оформлення презентацій до них	25
Розробка п'яти практичних або семінарських занять	15
Виконання індивідуального завдання	10
Розробка кураторської години	5
Розробка тестових завдань до трьох лекцій	10

Проведення аудиторних занять (трьох лекцій, п'яти практичних або семінарських занять), інша допомога викладачу в навчальній, методичній, організаційно-виховній роботі зі студентами	30
Проведення кураторської години	5
РАЗОМ	100

4.3 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Рекомендована література

Основна література:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А. М. Алексюк – К. Либідь. – 560 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи: навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури / Л. В. Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
3. Василюк А. Сучасні освітні системи: навчальний посібник / А. Василюк, Р. Пахотінський, Н. Яковець. – Ніжин: Вид-во НДПУ, 2002. – 140 с.
4. Губарев В. К. Большой современный справочник школьника и студента / В. К. Губарев, З. В. Трохимова. – Донецк: ООО ПКФ «БАО», 2006. – 960 с.
5. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н. В. Гузій. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
6. Киселева О. О. Формы организации обучения в высшей школе / О. О. Киселева. – Петропавловск-Камчатский: Изд-во КГПУ, 2001. – 56 с.
7. Навчально-методичні основи інтегрованого навчання у вищих навчальних закладах. – Харків, 1999. – 322 с.
8. Науково-практичні аспекти організації навчальної і методичної роботи в університеті / За заг. ред. В. П. Шевченко. – Донецьк, 2004. – 256 с.
9. Пащенко М. І. Технологія використання активних методів навчання /

М. І. Пащенко, В. Ф. Мішкурова, О. М. Середняцька. – К.: Наук. світ, 2003. – 94 с.

10. Сластенин В. А. Педагогика: учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. М. Шиянов; [под ред. В. А. Сластенина]. – М.: Академия, 2002. – 576 с.

Допоміжна література

1. Болонський процес у фактах і документах / Упоряд.: М. Ф. Степко, Я. Л. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін. – Київ-Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2003. – 52 с.

2. Ващенко Л. М. Школа зарубіжжя: шляхи реформ / Л. М. Ващенко, Є.М. Жебровський. – К., 1999. – 186 с.

ДОДАТОК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

З В І Т

Про науково-асистентську практику здобувача освітнього ступеня Доктор філософії зі
спеціальності
203 «Садівництво і
виноградарство»

з «_»_____20_р. до «_»_____20_р.

Здобувач – _____
(П. І. Б., підпис)

Керівник практики – _____
(посада, П. І. Б., підпис)

Умань – 20__